

PROCEDURE ZA PROCENU I UPRAVLJANJE RIZICIMA

BROKERSKO-DILERSKOG DRUŠTVA

MOMENTUM SECURITIES AD NOVI SAD

Na osnovu člana 211. i 415. Zakona o tržištu kapitala („Službeni glasnik RS“, br. 129/2011), Skupština Brokersko-dilerskog društva Momentum Securities ad Novi Sad, na sednici održanoj dana 29.12.2022. godine, donosi:

PROCEDURE ZA PROCENU I UPRAVLJANJE RIZICIMA

BROKERSKO-DILERSKOG DRUŠTVA

MOMENTUM SECURITIES AD NOVI SAD

I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim Procedurama za procenu i upravljanje rizicima Brokersko-dilerskog društva Momentum Securities ad Novi Sad (u daljem tekstu: „**Procedura**“), Brokersko-dilersko društvo Momentum Securities ad Novi Sad, (u daljem tekstu: „**Društvo**“) utvrđuju se procedure za identifikovanje, merenje i procenu rizika, kao i upravljanje rizicima, a u skladu sa propisima, standardima i pravilima struke, kojima se obezbeđuje:

1. funkcionalna i organizaciona odvojenost aktivnosti upravljanja rizicima i redovnih poslovnih aktivnosti Društva;
2. identifikovanje, merenje i procena rizika;
3. upravljanje rizicima;
4. kontrola i dosledna primena svih unutrašnjih procedura Društva u vezi sa upravljanjem rizicima;
5. redovno izveštavanje uprave Društva i Komisije o upravljanju rizicima.

Član 2.

Ove Procedure obuhvataju sve rizike kojima je Društvo izloženo i to:

1. tržišne rizike;
2. kreditne rizike;
3. rizike likvidnosti;
4. operativne rizike i
5. rizike izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica.

II VRSTE RIZIKA

1. Tržišni rizici

Član 3.

Tržišni rizici su:

1. rizik promene cene,
2. rizik izmirenja obaveza i rizik druge ugovorne strane,
3. rizik prekoračenja dopuštenih izloženosti,

4. valutni rizik.

Rizik promene cene

Član 4.

Rizik promene cene je rizik gubitka koji proizilazi iz promene cene finansijskog instrumenta ili, u slučaju izvedenog finansijskog instrumenta, iz promene cene osnove iz koje proizilazi taj instrument.

Rizik promene cene deli se na:

1. opšti rizik promene cene je rizik gubitka koji proizilazi iz promene cene finansijskog instrumenta usled promene visine kamatnih stopa ili većih promena na tržištu kapitala nezavisno od bilo koje specifične karakteristike tog finansijskog instrumenta;
2. specifični rizik promene cene je rizik gubitka koji proizilazi iz promene cene finansijskog instrumenta usled činjenica u vezi sa izdavaocem odnosno, u slučaju izvedenog finansijskog instrumenta, činjenica u vezi sa izdavaocem osnovnog finansijskog instrumenta.

Član 5.

Za sve dužničke finansijske instrumente kojima trguje Društvo mora biti izračunat potreban kapital za pokriće izloženosti posebnim i opštim rizicima promene cena finansijskih instrumenata.

Dužnički finansijski instrumenti su:

1. obveznice i
2. drugi prenosivi sekjuritizovani instrumenti duga.

Potreban kapital za pokriće izloženosti opštim i posebnim rizicima je zbir potrebnog kapitala za pokriće izloženosti opštim rizicima i potrebnog kapitala za pokriće izloženosti posebnim rizicima.

Član 6.

Potreban kapital za pokriće izloženosti posebnim rizicima je zbir svih neto izloženosti u dužničkim finansijskim instrumentima koje su pomnožene odgovarajućim ponderima.

Za svaki dužnički finansijski instrument računa se neto izloženost kao razlika između duge i kratke pozicije u tom instrumentu. Tako dobijene neto izloženosti se množe odgovarajućim ponderima i zatim se sabiraju. Na taj način se dobija kapital potreban za pokriće izloženosti posebnim rizicima.

Izloženost u dužničkim finansijskim instrumentima izdatim od strane Društva ne uzimaju se u obzir pri izračunavanju potrebnog kapitala.

Prilikom izračunavanja potrebnog kapitala, neto izloženosti u pojedinačnim dužničkim finansijskim instrumentima se množe sledećim ponderima u skladu sa kategorijama izdavaoca:

1. grupa bez posebnih rizika:

- ponder od 0% se koristi za sve dužničke finansijske instrumente čiji je izdavalac Narodna banka Srbije (dalje: „NBS“), centralna banka ili vlada punopravne države članice EU ili punopravne države članice OECD, Svetska banka ili Međunarodni monetarni fond, ili koje su obezbeđene neopozivom bezuslovnom garancijom naplativom na prvi poziv izdatom od NBS, centralne banke ili vlade punopravne države članice EU ili punopravne države članice OECD, Svetske banke ili Međunarodnog monetarnog fonda, bez obzira na ročnost;

2. nisko rizična grupa:

- ponder od 0,25% se koristi za dužničke finansijske instrumente sa rokom dospeća do šest meseci čiji je izdavalac, ili davalac neopozive bezuslovne garancije naplative na prvi poziv, centralna banka ili vlada drugih država, Međunarodna banka za razvoj, banka iz punopravnih država članica EU ili država članica OECD, dužničke finansijske instrumente čiji je izdavalac lokalna jedinica samouprave u državi članici EU, ako su ti instrumenti klasifikovani u nisko rizičnu grupu u državi izdavaoca, dužničke finansijske instrumente obezbeđeni drugim garancijama NBS ili Republike Srbije, centralnih banaka ili vlada država članica EU ili država članica OECD, i druge dužničke finansijske instrumente sa rokom dospeća do šest meseci ako je izdavalac tih instrumenata dobio najviši kreditni rejting od najmanje dve međunarodne rejting agencije;
- ponder od 1% se koristi za dužničke finansijske instrumente sa rokom dospeća između šest meseci i 24 meseca čiji je izdavalac, ili davalac neopozive bezuslovne garancije naplative na prvi poziv, centralna banka ili vlada drugih država, Međunarodna banka za razvoj, banka iz punopravnih država članica EU ili država članica OECD, dužničke finansijske instrumente čiji je izdavalac lokalna jedinica samouprave u državi članici EU, ako su ti instrumenti klasifikovani u nisko rizičnu grupu u državi izdavaoca, dužničke finansijske instrumente obezbeđeni drugim garancijama NBS ili Republike Srbije, centralnih banaka ili vlada država članica EU ili država članica OECD, i druge dužničke finansijske instrumente sa rokom dospeća između šest meseci i 24 meseca ako je izdavalac tih instrumenata dobio najviši kreditni rejting od najmanje dve međunarodne rejting agencije i
- ponder od 1,6% se koristi za dužničke finansijske instrumente sa rokom dospeća dužim od 24 meseca čiji je izdavalac, ili davalac neopozive bezuslovne garancije naplative na prvi poziv, centralna banka ili vlada drugih država, Međunarodna banka za razvoj, banka iz punopravnih država članica EU ili država članica OECD, dužničke finansijske instrumente čiji je izdavalac lokalna jedinica samouprave u državi članici EU, ako su ti instrumenti klasifikovani u nisko rizičnu grupu u državi izdavaoca, dužničke finansijske instrumente obezbeđeni drugim garancijama NBS ili Republike Srbije, centralnih banaka ili vlada država članica EU ili država članica OECD, i druge dužničke finansijske instrumente sa rokom dospeća dužim od 24 meseca ako je izdavalac tih instrumenata dobio najviši kreditni rejting od najmanje dve međunarodne rejting agencije.

3. drugi izdavaoci:

- ponder od 8% se koristi za sve druge finansijske instrumente.

Društvo može klasifikovati izdavaoca dužničkog finansijskog instrumenta u jednu od nisko rizičnih grupa ako izdavalac ili davalac garancije priloži dokaz da ispunjava uslove za takvu klasifikaciju.

Davalac garancije ispunjava uslove ukoliko:

1. u slučaju nemogućnosti emitenta dužničkog instrumenta da ispuni svoju obavezu, Društvo može naplatiti svoje potraživanje direktno od davaoca garancije, a ne od emitenta;
2. se davalac garancije obavezuje da izvrši sva plaćanja u vezi sa dužničkim finansijskim instrumentima;
3. je garancija pravosnažna tj. može se realizovati i pravnom prinudom i
4. davalac garancije pripada rizičnoj grupi kvalitetnijoj od rizične grupe kojoj pripada emitent dužničkih finansijskih instrumenata.

Član 7.

Vlasnički finansijski instrumenti su akcije i druge prenosive hartije od vrednosti istovetne akcijama društava koje predstavljaju učešće u kapitalu, kao i druge vrste prenosivih hartija od vrednosti iz kojih proizlaze prava sticanja pomenutih hartija od vrednosti kao posledica njihove konverzije ili uživanja prava koje one nose, pod uslovom da drugospomenute hartije od vrednosti izdaje izdavalac osnovnih akcija ili lice koje pripada grupi tog izdavaoca.

Kapital potreban za trgovanje vlasničkim instrumentima predstavlja zbir potrebnog kapitala za pokriće izloženosti opštim i posebnim rizicima.

Društvo je dužno da sabere duge pozicije i kratke pozicije u svim vlasničkim finansijskim instrumentima koristeći njihovu apsolutnu vrednost. Zbir vrednosti izloženosti riziku u svim vlasničkim finansijskim instrumentima je ukupna bruto izloženost riziku Društva.

Društvo je dužno da oduzme kratke pozicije u svim vlasničkim finansijskim instrumentima od dugih pozicija u svim vlasničkim finansijskim instrumentima. Apsolutna vrednost razlike dobijene na ovaj način je ukupna neto izloženost riziku Društva.

Potreban kapital za pokriće izloženosti posebnim rizicima treba da iznosi 4% od ukupne bruto izloženosti izračunate u skladu sa stavom 3 ovog člana.

Potreban kapital za pokriće izloženosti opštim rizicima treba da iznosi 8% od ukupne neto izloženosti izračunate u skladu sa stavom 4 ovog člana.

Rizik izmirenja obaveza i rizik druge ugovorne strane

Član 8.

Rizik izmirenja i rizik druge ugovorne strane su rizici gubitka koji proizilaze iz neispunjavanja obaveza druge ugovorne strane na osnovu pozicija iz knjige trgovanja.

Član 9.

Društvo je dužno da izračunava izloženost riziku druge ugovorne strane za sledeće pozicije iz knjige trgovanja:

1. nerazvrstane izvedene finansijske instrumente;
2. kreditne derivate;

3. repo ugovore, obratni repo ugovore i ugovore o pozajmljivanju hartija od vrednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane i
4. transakcije sa dugim rokom otplate.

Član 10.

Ukoliko Društvo nema instrumenata koji podležu evidenciji u knjizi trgovanja, niti instrumente navedene u članu 9. ove Procedure, proizlazi da Društvo nije izloženo riziku izmirenja obaveza i riziku druge ugovorne strane, te u skladu sa tim ne postoje kapitalni zahtevi za navedeni rizik kao ni potreba za upravljanje istim.

Ukoliko Društvo sačini knjigu za trgovanje finansijskim instrumentima koji se drže za kratkoročno trgovanje, za iste će pratiti, utvrđivati i izračunavati kapitalne zahteve za rizik druge ugovorne strane, u skladu sa odredbama Zakona i podzakonskih akata, donetih na osnovu Zakona.

Rizik prekoračenja dopuštene izloženosti

Član 11.

Rizik prekoračenja dopuštenih izloženosti je rizik gubitka zbog prekoračenja izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica na osnovu pozicija iz knjige trgovanja.

Član 12.

Velika izloženost riziku Društva prema jednom licu ili grupi povezanih lica jeste izloženost u iznosu od 10% ili više kapitala Društva.

Najveća dozvoljena izloženost riziku Društva prema licu ili grupi povezanih lica ne sme preći 25% kapitala Društva.

Član 13.

Društvo će blagovremeno izveštavati Komisiju za hartije od vrednosti o svim velikim izloženostima kao i o svim prekoračenjima najveće dopuštene izloženosti.

Izveštaj iz prethodnog stava obavezno sadrži iznos prekoračenja i naziv/ime osobe na koju se odnosi prekoračenje.

U slučaju prekoračenja najveće dopuštene izloženosti iz knjige pozicija kojima se ne trguje, Društvo će o istome bez odlaganja obavestiti Komisiju.

Izveštaj o stanju izloženosti prema pojedinim klijentima sastavlja zaposleni u Društvu najmanje jednom mesečno i dostavlja ga ovlašćenom licu Društva, najkasnije pet radnih dana nakon isteka meseca.

U slučaju da izloženost bude veća od dopuštene, ovlašćeno lice Društva dužno je u najkraćem mogućem roku o tome obavestiti upravu Društva, u cilju rešavanja uočenog problema.

Valutni rizik

Član 14.

Valutni rizik je rizik gubitka koji proizilazi iz promene kursa valuta.

Član 15.

Upravljanje izloženošću valutnom riziku realizuje se kroz:

1. procenu i merenje izloženosti valutnom riziku,
2. definisanju granica,
3. praćenje i kontrolu iskorišćenosti granica,
4. izveštavanje i
5. eventualne korektivne aktivnosti.

Član 16.

Potreban kapital za pokriće izloženosti valutnom riziku je 8% od ukupne neto izloženosti.

Ukoliko ukupna neto izloženost ne dostiže 2% kapitala, Društvo ne mora da obezbeđuje dopunski kapital zbog izloženosti valutnom riziku.

Neto izloženost u stranoj valuti se utvrđuje na osnovu razlika između pozicija u aktivi i pozicija u pasivi koje se odnose na stranu valutu, uključujući pozicije izražene u dinarima sa valutnom klauzulom.

Neto izloženost u određenoj stranoj valuti je zbir:

1. neto trenutnih izloženosti, koje predstavljaju razliku između svih pozicija aktive i svih pozicija pasive u bilansu stanja i
2. neopozivih garancija i drugih sličnih sredstava obezbeđenja u određenoj stranoj valuti.

Razlike utvrđene između pozicija u aktivi i pasivi u određenoj stranoj valuti, odnosno neto izloženosti u svim stranim valutama, konvertuju se u dinare po srednjem kursu NBS. Zatim se sve neto kratke pozicije i sve neto duge pozicije zasebno sabiraju tako da se uspostavi zasebno iznos svih neto kratkih pozicija i svih neto dugih pozicija, a razlika ovih pozicija je ukupna neto izloženost Društva.

Član 17.

Dnevni nadzor i kontrolu iskorišćenosti granice otvorene devizne pozicije provodi odeljenje nadzora u skladu s odredbama ove Procedure i relevantnim propisima.

U slučaju prekoračenja granice izloženosti valutnom riziku odeljenje nadzora je dužno u najkraćem roku izvestiti upravu Društva.

Odeljenje nadzora mesečno izveštava Upravu Društva o kretanju rizične vrednosti valutnog rizika i kapitalnog zahteva za izloženost valutnom riziku.

Pored toga, Odeljenje nadzora priprema mesečne analize i izvještaje o izloženosti Društva valutnom riziku.

U slučaju prekoračenja granica izloženosti valutnom riziku, Odeljenje nadzora predlaže mere uklanjanja navedenih prekoračenja koje trebaju sprovesti ostali sektori Društva, a sa ciljem održavanja izloženosti Društva valutnom riziku u propisanim okvirima.

2. Kreditni rizik

Član 18.

Kreditni rizik je rizik gubitka koji nastaje zbog neispunjavanja novčane obaveze nekog lica prema Društvu.

Društvo je dužno da kreditni rizik identifikuje, meri i procenjuje prema bonitetu klijenta i njegovoj urednosti u izvršavanju obaveza prema Društvu, kao i prema kvalitetu instrumenata obezbeđenja potraživanja Društva.

Član 19.

Ponderi za merenje kreditnog rizika su:

1. ponderi od 0%:

- novčanice i kovani novac u domaćoj i stranoj valuti i plemeniti metali;
- potraživanja od NBS i potraživanja obezbeđena hartijama od vrednosti čiji je izdavalac NBS;
- potraživanja od Republike Srbije i potraživanja obezbeđena hartijama od vrednosti koje je izdala Republika Srbija ili neopozivom безусловnom garancijom naplativom na prvi poziv koju je izdala Republika Srbija;
- potraživanja od centralnih banaka i vlada država članica EU i država članica OECD i potraživanja obezbeđena neopozivom безусловnom garancijom naplativom na prvi poziv ili hartijama od vrednosti ovih izdavalaca;
- odbitne stavke od kapitala i
- potraživanja za koja je plaćanje izvršeno unapred, do vrednosti tog unapred plaćenog iznosa;

2. ponderi od 20%:

- potraživanja od Evropske investicione banke i potraživanja obezbeđena neopozivom безусловnom garancijom ili hartijama od vrednosti čiji je izdavalac ova banka;
- potraživanja od međunarodnih banaka za razvoj i potraživanja obezbeđena neopozivom безусловnom garancijom ili hartijama od vrednosti čiji su izdavaoci ove banke;
- potraživanja od domaćih banaka, brokersko-dilerskih društava, berze i Centralnog registra hartija od vrednosti i potraživanja obezbeđena odgovarajućom vrstom obezbeđenja ili hartijama od vrednosti, osim akcija, čiji su izdavaoci ova lica;

- potraživanja od najviše rangiranih banaka, brokersko-dilerskih društava, berzi i klirinško-depozitnih organizacija iz država članica EU i država članica OECD, kao i potraživanja obezbeđena odgovarajućom vrstom obezbeđenja ili hartijama od vrednosti, osim akcija, čiji su izdavaoci ova lica. Brokersko-dilerska društva su dužna da obezbede dokaz da se radi o institucijama najvišeg kreditnog rejtinga koji je ocenjen od najmanje dve međunarodne rejting agencije i
- kratkoročna potraživanja od drugih banaka, brokersko-dilerskih društava, berzi i klirinško-depozitnih organizacija iz država članica EU i država članica OECD, ako to nisu potraživanja koja se namiruju nakon izmirenja drugih obaveza dužnika (u daljem tekstu: subordinirana potraživanja), kao i kratkoročna potraživanja obezbeđena odgovarajućom vrstom obezbeđenja ili hartijama od vrednosti, osim akcija, čiji su izdavaoci ova lica;

3. ponderi od 50%;

- potraživanja od lica sa prebivalištem u Republici Srbiji koja su u celini obezbeđena zalogom.

4. ponderi od 100%:

- sva subordinirana potraživanja prema dužnicima ili prema drugoj ugovornoj strani;
- sva dospela, a nenaplaćena potraživanja i
- sva ostala potraživanja.

Član 20.

Odeljenje nadzora će kontinuirano pratiti izloženost prema svakom pojedinom elementu kreditnog rizika.

U slučaju da je udeo dospelih nenaplaćenih potraživanja ili visoko rizičnih potraživanja u ukupnim potraživanjima veći od 10%, Odeljenje nadzora će o tome obavestiti upravu Društva te predložiti izmene poslovne politike Društva s ciljem smanjenja mogućnosti nastanka gubitka zbog nenaplativosti potraživanja.

3. Rizik likvidnosti

Član 21.

Rizik likvidnosti je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Društva usled nesposobnosti Društva da ispunjava dospele obaveze.

Društvo je dužno da izradi i primenjuje politike i postupke kontinuiranog merenja i upravljanja rizikom likvidnosti, da redovno proverava ispravnost postavki na kojima je zasnovan sistem za upravljanje rizikom likvidnosti, da upravlja tekućim i budućim novčanim prilivima i odlivima, kao i da usvoji planove postupanja u situacijama krize likvidnosti.

Član 22.

Likvidna sredstva, čija ukupna vrednost predstavlja obim likvidnosti Društva, su;

1. stanje na novčanom tekućem računu Društva;
2. depoziti po viđenju i oročeni depoziti kod kojih je rok dospeća kraći od 5 (pet) dana;
3. gotov novac;
4. obveznice ili kuponi od obveznica, blagajnički zapisi i druge hartije od vrednosti čiji je izdavalac NBS, Republika Srbija, centralna banka ili vlada države članice EU ili države članice OECD;
5. potraživanja od Centralnog registra hartija od vrednosti, odnosno drugih klirinško depozitnih društava po osnovu prihoda od prodaje hartije od vrednosti na berzi članici Međunarodne federacije berzi (IFSE) sa rokom dospeća do pet godina, osim kad su potraživanja dospela pre više od jednog dana ali nisu izmirena;
6. neiskorišćeni deo ugovorom predviđenih bezuslovnih kreditnih instrumenata banaka sa sedištem u Republici Srbiji, državi članici EU ili državi članici OECD, koji može biti iskorišćen u roku od 5 (pet) dana, u iznosu utvrđenom tim ugovorom i
7. dospela i nedospela potraživanja koja su Društvu unapred plaćena ili postoji potvrda izdata od banke sa sedištem u Republici Srbiji, državi članici EU ili državi članici OECD kao dokaz da je plaćanje izvršeno.

Član 23.

Dospеле obaveze Društva, su sve obaveze nastale iz poslova Društva koji su obavljени za sopstveni račun ili za račun klijenata koje su dospеле za naplatu plaćanje do dana na za koji se koeficijent likvidnosti izračunava.

Obaveze Društva koje dospevaju u kratkom roku, su sve obaveze nastale iz poslova Društva koji su obavljени za sopstveni račun ili za račun klijenata koje će dospeti za plaćanje u roku od 5 (pet) dana od dana na koji se koeficijent likvidnosti izračunava.

Obaveze su sve neopozive bilansne i vanbilansne obaveze, posebno obaveze nastale iz komisionih poslova, davanja obezbeđenja naplate potraživanja, kao i svi očekivani troškovi koji nisu evidentirani kao obaveze, a koji će se pojaviti u roku od jednog dana.

Obaveze Društva koje se odnose na prenos određenih hartija od vrednosti na drugu ugovornu stranu umanjuju se za vrednost hartija od vrednosti koje Društvo ima na raspolaganju u vreme kad se dospеле i uskoro dospеле obaveze sa kratkim rokom dospeća izračunavaju.

Član 24.

Odeljenje nadzora dnevno utvrđuje opseg likvidnosti, dospеле obaveze i obaveze koje uskoro dospevaju te izračunava pokazatelj likvidnosti i o tome dnevno obaveštava upravu Društva.

Odeljenje nadzora je dužno da najmanje jednom mesečno dostavi upravi Društva izveštaj o stanju likvidnosti uz preporuke o daljem pravcu upravljanja rizikom likvidnosti.

Član 25.

Društvo je dužno da obavesti Komisiju o svakom zakašnjenju u plaćanju svojih dospelih novčanih obaveza najkasnije narednog dana od dana nastupanja nemogućnosti izmirenja te novčane obaveze.

U obaveštenju iz stava 1 ovog člana navodi se ukupan iznos obaveze Društva, neisplaćeni iznos te obaveze, razlog za kašnjenje u izvršenju obaveze i mere koje je Društvo preduzelo da bi ispunilo svoje obaveze.

Društvo je dužno da Komisiji za hartije od vrednosti dostavlja i mesečni izveštaj o koeficijentima likvidnosti i obimu likvidnosti koji se sastavlja prema stanju na dan poslednjeg dana u mesecu za koji se dostavlja izveštaj, u roku od 8 (osam) dana od isteka tog meseca.

4. Operativni rizik

Član 26.

Operativni rizik je rizik gubitka zbog grešaka, prekida ili šteta koje mogu da nastanu usled neadekvatnih internih procedura, postupanja lica, sistema ili spoljnih događaja, uključujući i rizik izmene pravnog okvira.

Član 27.

Ciljevi upravljanja operativnim rizikom u Društvu su sledeći:

1. procena izloženosti Društva i određivanja kapitalnog zahtjeva za operativne rizike;
2. kontinuirano praćenje internih procesa sa ciljem identifikacije, kontrole, prevencije i ublažavanju izloženosti;
3. evidencija gubitaka nastalih usled izloženosti operativnom riziku tj. nastanka određenih štetnih događaja i
4. stvaranje pretpostavki za predlaganja korektivnih mera sa ciljem smanjena izloženosti Društva operativnim rizicima.

Član 28.

Kako bi se efikasno upravljalo operativnim rizikom potrebno je kontinuirano pratiti interne procese sa ciljem sprečavanja nastanka gubitaka za Društvu.

Odeljenje nadzora će najmanje jednom godišnje analizirati:

1. interne procedure i politike koje Društvo koristi;
2. podatke prikupljene od strane zaposlenih korišćenjem metode samoprocene i
3. uzroke nastanka i mogućnosti sprečavanje analizom gubitaka nastalih tokom godina usled izloženosti operativnom riziku.

Na osnovu navedene analize podataka, Odeljenje nadzora će u pismenom obliku sastaviti predlog korektivnih mera upravi Društva.

Član 29.

Sa ciljem što sveobuhvatnijeg uočavanja mogućnosti nastanka gubitaka usled izloženosti operativnom riziku, svi zaposleni u Društvu će najmanje jednom godišnje ispuniti za to namenjen upitnik u kome će navesti probleme koje su uočili prilikom obavljanja poslova iz svog delokruga, a koji bi mogli dovesti do gubitaka za Društvo, te predložiti mere za njihovo uklanjanje.

Pored toga, zaposleni imaju obvezu evidencije nastanka svih gubitaka nastalih usled izloženosti operativnom riziku.

Član 30.

Najvažniji cilj Odeljenje nadzora je da adekvatnim sistemom kontrole i praćenja smanji verovatnost nastanka rizičnog događaja i iznosa gubitka usled operativnog rizika.

U skladu sa prethodnim stavom, Društvo koristi delotvoran sistem internih kontrola koje služe za smanjivanje potencijalne izloženosti operativnim rizicima, a koji se u području operativnog rizika odnosi pre svega na kontinuirano praćenje procesa i sistema, kao i analize podataka prikupljenih od strane direktnih učesnika u istima, a s ciljem sprečavanja nastanka gubitaka za Društvo.

5. Rizik izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica

Član 31.

Izloženost Društva prema jednom licu je ukupan iznos potraživanja koja se odnose na to lice ili grupu povezanih lica (kreditni, ulaganja u dužničke hartije od vrednosti, vlasnički ulogi i učešća, izdate garancije i avali i slično).

Grupa povezanih lica, u smislu stava 1 ovog člana, su dva ili više pravnih ili fizičkih lica koja, ako se suprotno ne dokaže, predstavljaju jedan rizik za Društvo i:

1. jedno od tih lica ima posrednu ili neposrednu kontrolu nad drugim licem;
2. međusobno su povezana na način da postoji velika verovatnoća da usled promene poslovnog i finansijskog stanja jednog lica može doći do promene poslovnog i finansijskog stanja drugog lica, a između njih postoji mogućnost prenosa gubitka, dobiti ili kreditne sposobnosti i
3. međusobno su povezana kao članovi porodice.

Član 32.

Jedna stavka izloženosti riziku odnosi se na neto izloženost u pojedinom finansijskom instrumentu ili potraživanju.

Neto izloženost riziku se utvrđuje posebno za svaki finansijski instrument izračunavanjem razlike između duge i kratke pozicije u tom finansijskom instrumentu.

Izloženosti riziku u finansijskim instrumentima čija je vrednost izražena u stranoj valuti konvertuje se u dinare po srednjem kursu NBS.

Član 33.

Kad finansijski instrument ima zvaničnu berzansku cenu, pri izračunavanju izloženosti riziku stavke se vrednuju po berzanskoj ceni na zatvaranju trgovanja.

Ako finansijski instrument nema zvaničnu berzansku cenu, cena na zatvaranju izloženosti koristi se kao tržišna cena tog instrumenta.

Kratke pozicije se vrednuju po poslednjoj ponuđenoj prodajnoj ceni, dok se duge pozicije vrednuju po poslednjoj ponuđenoj kupovnoj ceni.

Ako tržišna vrednost finansijskog instrumenta ne može da se utvrdi, Društvo je dužno da vrednuje određenu stavku na drugi način uzimajući u obzir odgovarajući računovodstveni standard.

Knjigovodstvena vrednost označava ukupnu knjigovodstvenu vrednost jedne bilansne stavke koja nije umanjena za posebne rezerve.

Član 34.

Sledeće stavke ne uključuju se u izračunavanje izloženosti:

1. stavke koje su već oduzete od kapitala kao odbitne stavke;
2. izloženost riziku koja postoji za vreme regularnog roka za ispunjenje obaveza koja
3. proizlazi iz posla u kome se ispunjene obaveze ne može odlagati;
4. izloženost riziku Društva prema Republici Srbiji, NBS, državama članicama EU i državama članicama OECD, Međunarodnom monetarnom fondu i Svetskoj banci, kao i izloženosti riziku koje su obezbeđene neopozivom garancijom isplativom na prvi poziv ili hartijama od vrednosti koje izdaju ove države, odnosno institucije;
5. vanbilansne stavke ili poslovi koje Društvo može otkazati, ili poslovi koje bi Društvo moglo da obavi ako se njihovim izvršenjem ne bi prešla granica maksimalne dozvoljene izloženosti i
6. izloženosti riziku koje su na odgovarajući način obezbeđene bankarskim depozitom u banci sa sedištem u Republici Srbiji, državi članici EU i državi članici OECD, ako taj bankarski depozit ispunjava sledeće uslove:
 - da je izričito navedeno u ugovoru o bankarskom depozitu da su sredstva u tom depozitu predmet zaloge za obezbeđenje ispunjenja obaveze prema Društvu;
 - da je Društvo jedino ovlašćeno lice za naplatu potraživanja iz sredstava koja se nalaze u depozitu i
 - da je jedini uslov za aktiviranje ove vrste obezbeđenja neispunjenje obaveze prema Društvu.

Član 35.

Društvo može smanjiti svoju ukupnu izloženost riziku ili deo te izloženosti prema pojedinom licu ako treće lice pruži neopozivu garanciju isplativu na prvi poziv ili drugo odgovarajuće obezbeđenje istog kvaliteta da će obaveza tog lica biti ispunjena u roku ili ako je potraživanje prema tom licu obezbeđeno zalogom na hartijama od vrednosti čiji je izdavalac treće lice, ako ta lica nisu povezana lica.

Davalac garancije ispunjava uslove ukoliko:

1. u slučaju nemogućnosti izdavaoca dužničkog instrumenta da ispuni svoju obavezu, Društvo može naplatiti svoje potraživanje direktno od davaoca garancije, a ne od emitenta;
2. davalac garancije se obavezuje da izvrši sva plaćanja u vezi sa dužničkim finansijskim instrumentima;
3. garancija pravosnažna tj. može se realizovati i pravnom prinudom;

4. davalac garancije pripada rizičnoj grupi kvalitetnijoj od rizične grupe kojoj pripada emitent dužničkih finansijskih instrumenata.

Hartije od vrednosti iz stava 1 ovog člana moraju biti predmet trgovine na organizovanom tržištu i njihova tržišna vrednost ne može biti manja od dvostruke vrednosti obezbeđenog potraživanja.

Član 36.

Društvo je dužno da Komisiji dostavlja i mesečne izveštaje o izloženosti riziku koji sadrže sve velike izloženosti i njihov iznos prema stanju na dan poslednjeg dana u mesecu za koji se dostavlja izveštaj, a u roku od 8 (osam) dana od isteka tog meseca.

Društvo dužno je u roku od 15 (petnaest) dana da dostavi Komisiji predlog mera koje će preduzeti radi smanjivanja izloženosti iznad dozvoljene izloženosti.

III ZAŠTITA PRAVA KLIJENTA

Član 37.

Radi zaštite prava svojih klijenata, Društvo je, kada drži finansijske instrumente, odnosno novčana sredstva klijenata, dužno da donese mere kojima se operativni rizik od gubitka ili smanjenja imovine klijenata, odnosno prava u vezi sa tom imovinom, svodi na najmanju moguću meru.

Član 38.

Društvo je dužno da, kada drži finansijske instrumente klijenata, ustanovi adekvatne sisteme za zaštitu vlasničkih prava klijenata kako bi se sprečilo korišćenje finansijskih instrumenata klijenta za račun Društva ili za račun drugih klijenata, osim uz izričitu saglasnost klijenta.

III ZAVRŠNE ODREDBE

Član 39.

Skupština Društva donosi Politiku na način i po postupku koji su utvrđeni za njihovo donošenje, u skladu sa odredbama opštih akata Društva.

Ova Politika predstavlja sastavni deo Pravila i procedura poslovanja Društva i dostavlja se Komisiji na saglasnost.

Po dobijanju saglasnosti Komisije iz prethodnog stava Politika se objavljuje na internet stranici Društva.

Predsednik Skupštine